

Stichting Vrienden van de Heimanshof

Bestuurssamenstelling:

Voorzitter: Yvonne Joosten-Seijerling
Secretaris: Annelies Hulsebosch
Penningmeester: Peter van Noorden

Adresgegevens penningmeester:

Adres: Tamarixplantsoen 203
1702 JD Heerhugowaard
telefoon: 06 22 61 32 49
E-mail: p.vannoorden@gmail.com

KvK. Nummer: 08125592

Vergoedingen/beloningen:

1. Alle werkzaamheden binnen of namens de stichting worden door vrijwilligers uitgevoerd, die voor hun werk geen vergoeding en/of beloning ontvangen.
2. Reiskosten: zijn voor eigen rekening.
3. Maaltijdkosten: na een volledige werkdag (ochtend+ middag) in de heemtuin ontvangt de werker een bijdrage in de maaltijden van € 10,00. Deze vergoeding wordt aangeboden door de Paasheuvelgroep.
4. Inkoop van materialen/gereedschappen: de inkoop wordt door/namens de stichting gedaan. Indien privé voorgeschoten, vindt zo snel mogelijk terugbetaling plaats.

Beleidsplan 2019:

In 2004, 2013 en 2014 werden uitgebreide beleidsplannen gepubliceerd. Deze plannen worden binnenkort geactualiseerd.

De beschrijvingen van:

- de doelstelling,
- het uiterst haalbare,
- de inventarisatie,
- het voorstel tot beheer in het algemeen,

zijn nog steeds actueel en behoeven, hooguit op basis van de praktijk in de afgelopen 14 jaar, kleine aanpassingen. Het werken voor en in een tuin als de onze maakt een jaarlijks geactualiseerd beleidsplan overbodig. Wij werken net als de seizoenen en ondervinden daarbij de voorschrijdende gevolgen van de klimaatsverandering zonder dat wij daar in de tuin met een actueel beleidplan een halt toe kunnen bewerkstelligen.

Praktische aanpassingen in de beleidsplannen waren ook nodig in verband met de veranderingen in de werkgroep van toen. Overlijden en ouderdom hebben 6 leden van de toenmalige werkgroep uitgeschakeld, terwijl de overblijvers nu veel minder jong zijn (tussen 70 en 80+). Verjonging van de werkgroep komt de laatste twee jaar op gang, waarbij de overdracht van vaardigheden en kennis nu geleidelijk aan plaats vindt.

U vindt bovengenoemde beleidsplannen en de laatste Nieuwsbrief met o.a. het financiële verslag over 2020 hieronder.

Heemtuin Beleidsplan 2004.

Heemtuin de Heimanshof, Kampeercentrum De Paasheuvel te Vierhouten.

Definitief plan, oktober 2004, op schrift gesteld door Els Kaper-Klaver

Heemtuin-beleidsplan voor de lange termijn.

Doelstelling.

Onze doelstelling bestaat uit 4 elementen:

1. Biotoop: Zoveel mogelijk planten en kleine dieren, die oorspronkelijk op de Veluwe thuis horen, behouden door het aanbieden van een geschikte groei- en woonplaats ofwel biotoop. Hierbij wordt prioriteit gegeven aan de zeldzame planten boven de meest gangbare die nog overal te zien zijn.
2. Biologisch evenwicht: Een tuin in stand houden die laat zien dat er hier sprake is van een evenwichtig landschap. Ook de leeftijd van de tuin (nu 69 jaar oud) speelt hierbij een rol.
3. Een goede ruimtelijke ordening: Dit kleinschalige parkje op zo'n manier beheren dat er een boeiend en afwisselend zicht ontstaat op open plekken en bosgordels; een soort miniatuur landschap.
4. Educatie: Van oudsher is het doel van de tuin geweest om kennis over de natuur door te geven aan bezoekers van de camping 'De Paasheuvel' en anderen.

Deze doelstelling is tot nu toe gehaald door het herstellen en uitbreiden van de biotopen tot een geheel van arme en rijkere bosranden, heide, akkertje, weiland, schraal grasland, beek- en vijveroevers en een leemkuil.

Vervolgens is er geïnventariseerd welke planten er al groeiden, en welke planten er verder nog van nature op de Veluwe thuishoren. Via kopen, zaaïen en ruilen met andere heemtuinen is het aantal plantensoorten flink uitgebreid.

Met een bloemborder, informatieborden, naambordjes en leskoffertjes is het educatieve element vorm gegeven.

Wat is er op langere termijn haalbaar?

Het in stand houden van de zeldzaam wordende planten is niet eenvoudig. Er zijn daarbij een aantal factoren die we niet in de hand hebben:

- Groei naar ouderdom zorgt ervoor dat de heemtuin naar een ander type tuin groeit, namelijk een bostuin.
- De zure regen zorgt voor verrijking van de grond. Wij kunnen deze verrijking (o.a. grassen) waar nodig proberen tegen te gaan.
- De luchtvervuiling. Wij kunnen planten die daarop reageren met extreme groei (brandnetels, braam enz.), in de tuin sterk aan banden leggen. Voor de planten die hierdoor uitsterven kunnen we niets doen.
- Ook op de watervervuiling kunnen we nauwelijks invloed uitoefenen, behalve actie voeren om de vervuiling bij de bron aan te pakken. Dat heeft in het verleden gelukkig al veel opgeleverd, o.a. via het Waterschap Veluwe.
- Klimaatveranderingen gaan heel geleidelijk, maar hebben het eerste invloed op de kwetsbare, zeldzame planten en dieren. Meer dan afwisselend landschap kunnen wij op deze 0,6 hectare niet bieden.
- Zon- en schaduw. Door het kleine oppervlak van het gebied en de hoge bomen langs de randen zal het aantal zon-uren in de tuin voorlopig nog blijven afnemen. Dit is een proces dat al jaren aan de gang is. Meer zon binnenhalen betekent kaalslag in de bomenrand rondom de tuin. Er moet gezocht worden naar een evenwicht tussen de nodige bezonning voor zeldzame planten en een natuurlijk aandoend landschappelijk geheel.

Inventarisatie.

Dit beleidsplan wordt begeleid door 5 bijlagen:

1. Boomkronen-meting.

In mei 2004 is een globale meting verricht naar de grootte van de belangrijkste

boomkronen. De oudste bomen rond de kuil worden geschat op een leeftijd van 150 tot 200 jaar. Maar de bomen in de rest van de tuin zijn niet ouder dan ca. 75 jaar. Ze zullen dus nog flink in de hoogte en in de breedte toenemen.

2. Zon- en schaduwgrafiek.

In begin mei is een globale meting verricht naar de bezonning in de tuin.

Wanneer de zon boven de bomen uit komt ('s morgens 8 uur) wordt alleen de top van het heitje beschenen.

Om 12 uur liggen de akker, border, leemkuil, veentje en de helft van de hei en de graslanden in de zon.

Om 4 uur beginnen heitje, border en leemkuil alweer in de schaduw te komen, en schijnt de zon op de hele graslanden, langs de beek en op de rechterkant van de grote vijver.

Op 21 juni zal de bezonning nog iets gunstiger zijn.

Een mogelijke maatregel is om de bezonning in het middengebied zo groot mogelijk te houden. Hiervoor zal de struikenlaag tussen midden en hoge bomenrand niet hoger dan 2,5 meter mogen worden.

3. Landschapsplan.

Door nu een landschapsplan te maken wordt het gemakkelijker om voor de toekomst vast te leggen hoe de heemtuin zodanig beheerd kan worden dat het beste resultaat behaald wordt.

Voorstel is om de tuin in te delen in vier duidelijk te onderscheiden ruimtes, met daaromheen bossages met doorgangen. De eerste ruimte behelst de kuil en Hofhut-omgeving. De tweede is het middenveld met hei, wei, enz. De derde ruimte bestaat uit mosveld, rijke boshoeke en verder tot de bladhoek. De vierde plek is het middengebied in de boswal langs de Berkenwei.

In mei 2004 is een plan getekend waarbij gekozen is voor de volgende elementen:

- De hoge bomen langs de rand in principe onaangetast laten, omdat het oud-landschappelijke waarde heeft, en omdat onze werkgroep niet in staat is tot kappen en herplanten.
- In het midden de open ruimte handhaven ter wille van alles wat zonninnend is. Een losse struik of bosje (tot maximaal 2,5 meter hoogte) laten staan om de ruimte voor het oog beter in te delen.
- De beekoevers op bepaalde stukken begroeid laten en op andere plaatsen juist aan twee zijden open laten ter wille van de afwisseling en de mooie doorkijkjes.

Tussen beek en schraalgrasland een niet geschoren haag als coulisse maken.

- De oever van de grote vijver wat boeiender maken door meer doorkijkjes te realiseren, afwisselend met dichtere begroeiing.

4. Voorstel voor beheersmaatregelen in de praktijk.

5. Kiezen voor een zonniger tuin.

Discussiepunten over inrichting en beheer.

Over bovenstaand geheel van doelstellingen en inventarisaties is deze zomer door de werkgroepleden een discussie gevoerd over welke keuzes en welke prioriteiten we willen realiseren. Er zijn vragen beantwoord zoals: Heeft die zeldzame plant prioriteit? Wanneer moet er toch een boom of struik gekapt worden? Wat is praktisch haalbaar met onze groep? enz. Tot slot heeft Joop van Schie een 'werkcollege' gegeven op 28 oktober j.l. en zijn er op een rondgang door de heemtuin knopen doorgehakt.

Voorstel tot beheer in het algemeen.

Door een aantal algemeen geldende vuistregels voor beheer te formuleren weet ieder wat er normaal gedaan moet worden.

Vuistregels voor werkzaamheden-die-altijd-doorgaan zijn:

1. Hoofdpaden op een breedte van 80 cm houden.
2. Maaien volgens het maaischema van Ger Londo.
3. Alle opslag van de Amerikaanse prunus en Amerikaanse eik altijd uittrekken, evenals opslag van wilg, els en esdoorn.
4. Opslag van beuk, berk, inlandse eik zo nodig verplaatsen; anders weg.
5. Altijd het blad verwijderen van alle paden. Blad ook weg uit kuil, hei, border, akker, schraalgrasland en mosveld. In de andere gebieden het blad laten liggen.
6. De biotopen rondom bijzondere planten door wieden in stand houden. (planten vrij zetten)

7. Gras verwijderen uit border en akker. Gras bij de grond afsnijden in de hei. (als vervanging van 'grazen'.)
 8. Planten als braam, zevenblad en brandnetel overal bestrijden, op een enkele plek per soort na. Braam mag in het "ruig land" bij het veentje. Zevenblad en brandnetel mogen groeien in de boswal naast het telefoonhuisje.
 9. Alle bamboe, riet en varens bij explosieve groei in de hand houden door regelmatig maaien en verwijderen.
 10. Alles wat er verder groeit tot nader besluit laten staan.
 11. Ieder najaar snoeiwerkzaamheden uitvoeren. In het binnengebied verjonging tot stand brengen door steeds de handdikke stammen te verwijderen. Waar nodig de stobben bestrijken met round-up om te voorkomen dat ze opnieuw uitlopen.
 12. Van struiken, die laag moeten blijven, ieder jaar een derde deel afzetten tot 20 cm boven de grond, ten behoeve van verjonging. (Altijd eerst het deel snoeien dat op de zonkant groeit.)
 13. Bomen in het pinetum niet te hoog laten worden, en vervangen door 1 jong exemplaar per soort.
 14. Eens per 2 – 3 jaar de beekbodem en de beekoevers schonen.
 15. En het onderhoud van bruggen, hekken, informatieborden en Hofhut zullen vanzelfsprekend ook altijd doorgaan.
- Daarnaast zullen er altijd werkzaamheden blijven die incidenteel nodig zijn, zoals border wieden, akker bewerken, groei-explosies indammen, zaaien, beken en vijver schoonmaken, enz.

Voorstel voor beheersmaatregelen op dit moment.

Joop van Schie (bosbouwdeskundige) en Ruud Kaper (planoloog) en Els Kaper (planten"juf") hebben met z'n drieën door de tuin gelopen. Met de doelstellingen en de 3 inventarisaties als uitgangspunt, en aansluitende discussie met de leden van de werkgroep, is het volgende voorstel tot stand gekomen.

Door de uitvoering van de volgende maatregelen kan er nog dit najaar een start worden gemaakt met dit nieuwe beheersplan:

- 1 Hulst bij de ingang tussen Hofhut en hei wordt te hol en te pierig onder de hoge bomen. Afzetten tot op de grond (= 20 cm) in drie gedeelten. Eerst langs de kant van de hei, dan in het midden, dan aan de kant van de hut.
- 2 Hulst rechts onderaan de heide helemaal weg. Wilgenopslag ook helemaal weg. Bremstruiken als rug tot daar aan toe doorzetten.
3. Idee: eikenhakhoutwal langs de beek tegenover de berkenwei maken.
4. Eikenstruik op de hoek van het weiland als struik handhaven. Eerst de hoofdstam laten staan, van de rest een paar weghalen, daarna de dikste eruit, en om de paar jaar verjongen door om en om een deel weg te halen.
- 5 Hazelaar is al te scheef gegroeid. Weghalen.
- 6 Zwarte els op de oever bij het pinetum weghalen.
- 7 Es en eikje op de oever bij pinetum verplaatsen naar plek 3 of weg.
- 8 Meidoorn en Gelderse roos verplaatsen naar lage houtwal langs schraalgrasland. Lijsterbes in de wei laten staan.
- 9 Oude krent bij brug ongemoeid laten, els ernaast helemaal weg.
- 10 Lage houtwal maken met meidoorn, hazelaars en wilgen. Hazelaars 3-4 m. van elkaar zetten.
- 11 Bestaande grote wilgenstobben terugzetten. (= afzetten tot kniehoogte, verdeeld over 3 jaar.)
- 12 Krent tussen schraalgrasland en ruige bramenplek weg of afzetten tot 20 cm.
- 13 Hazelaar, zie boven bij 5, zou ook afgezaagd tot 20 cm verplaatst kunnen worden naar plek 13, tussen brug en varenhoek. Dan ontstaat er een verrassender doorgang.
- 14 Pinetum. Hoewel deze bomen niet inheems zijn, willen we een pinetum houden voor educatieve doeleinden. Regelmatig de hoogste bomen eruithalen en vervangen door 1 jong exemplaar per soort. Zo ontstaat er geen schaduwoverlast.
- 15 In het anemonenveld alleen de krent handhaven en laag houden. Alle andere opslag / boompjes weg. Geen rode beuk hier, vanwege schaduw in de toekomst. Berken naar nr. 22 achter de leemkuil verplaatsen. Daar kan wel een rode beuk groeien.

- 16 Rijke boshoeck vrij maken van opslag en struiken, behalve 1 krent en 1 rhododendron. Zo ontstaat een doorkijk tot de hoek. Krenten overplanten naar natte heidehoek.
- 17 In de hele tuin opslag Amerikaanse eik en Am. prunus weghalen. Liefst grote bomen ook. Ze zijn sterk en overheersen de inheemse boomsoorten.
- Opslag van andere ongewenste bomen ook regelmatig uittrekken.
- 18 Slap eikje aan de rand midden achter de vijver weghalen.
- 19 Een doorkijk naar de vijver maken door de lage krenten (die de buurman ooit snoeide) weg te halen. Bepanting op de grond interessanter maken.
- 20 Bosje op de hoek voorbij de zevenster verlagen of opener maken. Hulst weghalen of verplaatsen naar 28. Voorste rij krent afzetten, na 2 jaar tweede rij, enz.
- 21 Achter de kleine vijver groepjes krent tegelijk afzetten, zoals we al deden. Op deze manier duidelijke doorkijkjes maken. Nu eerst en tweede groepje afzetten.
- 22 Achter de leemkuil langs de vijverrand berken aanvullen. In dit bosje 1 rode beuk groot laten worden. Hier hebben we geen last van de schaduw. Wat zevenster ook hierheen verplaatsen.
- 23 Bij het telefoonhuisje vlier en hulst aanplanten. Regelmatig snoeien langs het hek. Over het hek hangende boomtakken in de boswal zoveel mogelijk wegsnoeien.
- 24 Boven de meidoorn overhangende boomtakken wegsnoeien. Gaten aanvullen met nieuwe meidoorns. Over 2 – 3 jaar snoeien tot houtwal, 2 meter hoog.
- 25 Middenruimte tamelijk struikvrij houden. Aandacht voor de kruidlaag vergroten.
- 26 In de buitenrand berkenopslag en els hun gang laten gaan, want dat groeit hier goed.
- 27 Idee: een deel van de dwarsliggende berg van takken weg halen, en de rest omvormen tot een heuvel. Het achterliggende gedeelte in gebruik nemen nu de hekken in dat stuk verbeterd zijn.
- 28 Onderaan de oude komposthoop de afscheiding versterken tussen de kuil en het achter-de-border-gebied. Hiervoor hulst of beukjes (als struik) aanplanten.

Kiezen voor een zonniger tuin.

Om de heemtuin in zijn huidige vorm in stand te kunnen houden is er gekozen voor een meer open bomenrand aan de zuid- en zuidoostzijde, zodat er grote stroken zonlicht ontstaan.

Hiervoor moeten grote bomen gekapt worden in de rand van heemtuin en Berkenwei, en op de grens van tuin en paardenwei. Daarna zullen struiken ingeplant worden.

Er is gekozen voor het verwijderen van een aantal beuken, omdat beuken de inlandse eiken verdringen en geen andere onderbeplanting dan mos toelaten.

Er is eveneens voor gekozen om zoveel mogelijk 'exoten', zoals de Amerikaanse eik, uit de tuin te verwijderen.

In de praktijk komt dat neer op het kappen van de volgende bomen:

- 15a De Amerikaanse eik achter het pinetum weg.
 In het mosveld de rode beuk (c) weg, en beuk (b) en beuk (d).
 Beuk (e), de slechtste, is mooi van vorm en minder hoog. Deze beuk laten staan.
 Ook beuk (f) laten staan.
- 23 Rond het telefoonhuis de hoge elzen afzetten. Als de stobben uitlopen, dan elke 2 jaar het opschot afzetten/snoeien tot struikhoogte.
16. Deze groep van drie beuken laten staan.
17. In deze strook de 2 inlandse eiken vrij zetten door de beuken en berken ernaast te verwijderen.
- 17a Hier juist een berkenbosje laten staan.
3. Aan de kant van de Berkenweide staat een eik. Deze zouden wij graag geknot zien, zodat zich daar onderbegroeiing kan ontwikkelen.

Tot slot.

Dit beleidsplan voor de lange termijn heeft tot doel het beheer door vrijwilligers te vereenvoudigen, en een gelijkblijvende aanpak van de Heimanshof te realiseren.

Wij hopen dat hiermee een stap is gezet tot het aanreiken van een bruikbaar 'handvat tot beheer', zowel voor de opvolgende terreinbeheerders van Kampeercentrum De Paasheuvel als voor de toekomstige werkgroepleden van Stichting Vrienden van de Heimanshof te Vierhouten.

Aan dit beleidsplan werkten mee:

de werkgroepleden Han en Cor Kemeling, Ans en Aad Valk, Hanna en Peter van Noorden, Harry Bückmann en Martine Boom, Els en Ruud Kaper, Anneke Manintveld, Geer en Miep van der Mast, en de deskundige op het gebied van bosbouw en landschapsbeheer Joop van Schie.

Beleidsplan 2013

Heemtuin-beleidsplan voor de lange termijn.

Heemtuin de Heimanshof, Kampeercentrum De Paasheuvel te Vierhouten.

Doelstelling.

Onze doelstelling bestaat uit 4 elementen:

1. Biotoop: Zoveel mogelijk planten en kleine dieren, die oorspronkelijk op de Veluwe thuis horen, behouden door het aanbieden van een geschikte groei- en woonplaats ofwel biotoop. Hierbij wordt prioriteit gegeven aan de zeldzame planten boven de meest gangbare die nog overal te zien zijn.
2. Biologisch evenwicht: Een tuin in stand houden die laat zien dat er hier sprake is van een evenwichtig landschap. Ook de leeftijd van de tuin (nu 69 jaar oud) speelt hierbij een rol.
3. Een goede ruimtelijke ordening: Dit kleinschalige parkje op zo'n manier beheren dat er een boeiend en afwisselend zicht ontstaat op open plekken en bosgordels; een soort miniatuur landschap.
4. Educatie: Van oudsher is het doel van de tuin geweest om kennis over de natuur door te geven aan bezoekers van de camping 'De Paasheuvel' en anderen.

Deze doelstelling is tot nu toe gehaald door het herstellen en uitbreiden van de biotopen tot een geheel van arme en rijkere bosranden, heide, akkertje, weiland, schraal grasland, beek- en vijveroevers en een leemkuil.

Vervolgens is er geïnventariseerd welke planten er al groeiden, en welke planten er verder nog van nature op de Veluwe thuishoren. Via kopen, zaaïen en ruilen met andere heemtuinen is het aantal plantensoorten flink uitgebreid.

Met een bloemborder, informatieborden, naambordjes en leskoffertjes is het educatieve element vorm gegeven.

Wat is er op langere termijn haalbaar?

Het in stand houden van de zeldzaam wordende planten is niet eenvoudig. Er zijn daarbij een aantal factoren die we niet in de hand hebben:

- Groei naar ouderdom zorgt ervoor dat de heemtuin naar een ander type tuin groeit, namelijk een bostuin. Snoeien en soms kappen kan dat beperken.
- De zure regen zorgt voor verrijking van de grond. Wij kunnen deze verrijking (o.a. grassen) waar nodig proberen tegen te gaan.
- De luchtvervuiling. Wij kunnen planten die daarop reageren met extreme groei (brandnetels, braam enz.), in de tuin sterk aan banden leggen. Voor de planten die hierdoor uitsterven kunnen we niets doen.
- Ook op de watervervuiling kunnen we nauwelijks invloed uitoefenen, behalve actie voeren om de vervuiling bij de bron aan te pakken. Dat heeft in het verleden gelukkig al veel opgeleverd, o.a. via het Waterschap Veluwe.
- Klimaatveranderingen gaan heel geleidelijk, maar hebben het eerste invloed op de kwetsbare, zeldzame planten en dieren. Meer dan afwisselend landschap kunnen wij op deze 0,6 hectare niet bieden.
- Zon- en schaduw. Door het kleine oppervlak van het gebied en de hoge bomen langs de randen zal het aantal zon-uren in de tuin voorlopig nog blijven afnemen. Dit is een proces dat al jaren aan de gang is. Meer zon binnenhalen betekent kaalslag in de bomenrand rondom de tuin. Er moet gezocht worden naar een evenwicht tussen de nodige bezonning voor zeldzame planten en een natuurlijk aandoend landschappelijk geheel.

Discussiepunten over inrichting en beheer.

Over bovenstaand geheel van doelstellingen en inventarisaties wordt regelmatig door de werkgroepleden een discussie gevoerd over welke keuzes en welke prioriteiten we willen realiseren. Er zijn vragen beantwoord zoals: Heeft die zeldzame plant prioriteit? Wanneer moet er toch een boom of struik gekapt worden? Wat is praktisch haalbaar met onze groep? enz.

Voorstel tot beheer in het algemeen.

Door een aantal algemeen geldende vuistregels voor beheer te formuleren weet ieder wat er normaal gedaan moet worden.

Vuistregels voor werkzaamheden-die-altijd-doorgaan zijn:

1. Hoofdpaden op een breedte van 80 cm houden.
2. Maaien volgens een vast jaarlijks maaischema.
3. Alle opslag van de Amerikaanse prunus en Amerikaanse eik altijd uittrekken, evenals opslag van wilg, els en esdoorn.
4. Opslag van beuk, berk, inlandse eik zo nodig verplaatsen; anders weg.
5. Altijd het blad verwijderen van alle paden. Blad ook weg uit kuil, hei, border, akker, schraalgrasland en mosveld. In de andere gebieden het blad laten liggen.
6. De biotopen rondom bijzondere planten door wieden in stand houden. (planten vrij zetten)
7. Gras verwijderen uit border en akker. Gras bij de grond afsnijden in de hei. (als vervanging van 'grazen'.)
8. Planten als braam, zevenblad en brandnetel overal bestrijden, op een enkele plek per soort na. Braam mag in het "ruig land" bij het veentje. Zevenblad en brandnetel mogen groeien in de boswal naast het telefoonhuisje.
9. Alle bamboe, riet en varens bij explosieve groei in de hand houden door regelmatig maaien en verwijderen.
10. Alles wat er verder groeit tot nader besluit laten staan.
11. Ieder najaar snoeiwerkzaamheden uitvoeren. In het binnengebied verjonging tot stand brengen door steeds de handdikke stammen te verwijderen.
12. Van struiken, die laag moeten blijven, ieder jaar een derde deel afzetten tot 20 cm boven de grond, ten behoeve van verjonging. (Altijd eerst het deel snoeien dat op de zonkant groeit.)
13. Bomen in het pinetum niet te hoog laten worden, en vervangen door 1 jong exemplaar per soort.
14. Eens per 2 – 3 jaar de beekbodem en de beekoevers schonen.
15. En het onderhoud van bruggen, hekken, informatieborden en Hofhut zullen vanzelfsprekend ook altijd doorgaan.

Daarnaast zullen er altijd werkzaamheden blijven die incidenteel nodig zijn, zoals border wieden, akker bewerken, groei-explosies indammen, zaaien, beken en vijver schoonmaken, enz.

Kiezen voor een zonniger tuin.

Om de heemtuin in zijn huidige vorm in stand te kunnen houden is er gekozen voor een meer open bomenrand aan de zuid- en zuidoostzijde, zodat er grote stroken zonlicht ontstaan.

Hiervoor zijn grote bomen gekapt in de rand van heemtuin en Berkenwei, en op de grens van tuin en paardenwei. Daarna zijn struiken ingeplant.

Er is gekozen voor het verwijderen van een aantal beuken, omdat beuken de inlandse eiken verdringen en geen andere onderbeplanting dan mos toelaten.

Er is eveneens voor gekozen om zoveel mogelijk 'exoten', zoals de Amerikaanse eik, uit de tuin te verwijderen.

Tot slot.

Dit beleidsplan voor de lange termijn heeft tot doel het beheer door vrijwilligers te vereenvoudigen, en een gelijkblijvende aanpak van de Heimanshof te realiseren.

Wij hopen dat hiermee een stap is gezet tot het aanreiken van een bruikbaar 'handvat tot beheer', zowel voor de opvolgende terreinbeheerders van Kampeercentrum De Paasheuvel als voor de toekomstige werkgroepleden van Stichting Vrienden van de Heimanshof te Vierhouten.

Beleidsplan 2014

Werkplan Heimanshof 1994 en

20 jaar later.

Els Kaper-Klaver

De Heimanshof was in 1994 een studieobject van Ria Engberts - Bos, die afstudeerde als veldbioloog aan de Christelijke Hogeschool in Zwolle.

"Spiegel van de Veluwe" is de naam van dit afstudeerproject, een rapport van 148 bladzijden en 3 bijlagen. Daarbij schreef zij ook een handleiding voor docenten of begeleiders van een groep kinderen van 8 - 10 jaar, voor een natuurpad door de Heimanshof.

(Ziedaar de oorsprong van onze tuinkoffertjes voor kinderen.)

Aad Valk maakte onderstaande samenvatting om financiën te werven voor de uitvoering.

Ria begon te inventariseren wat er zoal per gebied groeide, en trok daaruit conclusies over het soort biotoop dat er was. En uiteindelijk maakte ze een indeling van de tuin met alle verschillende biotopen die mogelijk waren. Ze deed ook voorstellen tot bodemverbetering op sommige plaatsen.

Karakteristiek van de Veluwe.

Hoewel we bij de Veluwe het eerst denken aan heidevelden, loofbossen, naaldbossen en zandverstuivingen, beantwoordt de Veluwe ook aan de volgende karakteristiek.

Over het algemeen is de Veluwe nogal voedselarm en droog. De voedingsbodem bestaat uit kwartsrijke zanden, die niet erg voedselrijk zijn. En door de mens is de grond door eeuwenlange roofofbouw uitgemergeld geraakt. Er groeien dus meer planten uit voedselarme milieus dan uit voedselrijke milieus. (Alle planten kunnen wel op rijkere grond groeien, maar daar worden ze eerder overwoekerd.)

Milieus van de Veluwe.

Van het oorspronkelijke oerbos zijn sinds de middeleeuwen de laatste restanten verdwenen.

Wat overbleef waren onafzienbare heidevelden op een door primitieve landbouw en eeuwenlange begrazing door schapen sterk verarmde grond.

Na het midden van de 19e eeuw werden op de Veluwe veel naaldbossen aangeplant, voor 75% inheemse grove den; de rest was o.a. douglasspar en lariks.

De schapenlandbouw werd minder. Op de hei kwam meer natuurlijk bos van den, berk en eik; vrij open bos met onderbegroeiing.

Op de stuwwallen kwamen loofbossen waarvan het hakhout wat rijkere onderbegroeiing had. Onder oude beuken was de grond zuur en ontbrak de kruidlaag volledig.

Bij de heide-stuifruggen vormden zich waterdichte oerlagen, waarop vennen ontstonden en ondiepe leemlagen.

Aan de randen van de Veluwe maakte het afvloeiende grondwater extensieve landbouw mogelijk: de blauwgraslanden.

In de middeleeuwen ontstonden al graanakkers en aardappelakkers, met specifieke akkerflora. Aan de randen van bemeste akkers groeiden houtwallen van berken en eiken. Hier was een rijkere ondergroei van mooie voorjaarsbosplanten te zien. Er kwamen meer cultuurlanden, weiland en hooiland. Zij hebben een flora van meer en minder voedselrijke vochtige gronden en oevers. En in de dalen kwamen nattere broekbossen van elzen en berken. Zij konden een rijkere ondergroei hebben.

Het vroegere veen is praktisch helemaal afgegraven, maar vertoont door het schone grondwater nog wel de karakteristieke flora van 'kwelplanten'.

Uitgaande van erosiedalen zijn op veel plaatsen sprengbeken gegraven om watermolens aan te drijven. Hier groeide flora van brongebieden en stromend water.

Natuurlijk kende de Veluwe ook cultuurgebied met wegbermen, overgangsgebieden met het karakter van een voedselarme zure zandgrond.

En tenslotte waren er de gegraven leemkuilen, met ondoorlaatbare bodems met wat kalk en mineralen. Dit vormde bij afgraving een voedingsbodem voor bijzondere plantensoorten.

Het onderzoek.

Elk milieu kent zijn eigen plantenwereld. We kunnen de planten in ecologische groepen indelen naar hun relatie met het milieu.

Om van de Heimanshof een 'spiegel van de Veluwe' te maken, moeten er zoveel mogelijk van de hierboven beschreven milieus in de heemtuin vertegenwoordigd zijn.

De eerste stap voor herinrichting van de Heimanshof was dan ook: inventariseren wat er al is aan planten en specifieke biotopen. Ria Engberts verdeelde de tuin daarvoor in 44 stukken, zonder het eiland. Er werd gekeken naar de toestand van de planten (groeiden ze goed, matig of slecht) en naar het aantal zaailingen (ging het goed met de voortplanting of niet).

Zo werd geconcludeerd welke groepen zich in het gebied het sterkst manifesteerden. Het sterkst vertegenwoordigd was de ecologische groep 'planten van bossen en bosranden op droge zure grond'. Dat zal niemand verbazen!

Daarna volgde een onderzoek met een bodemkundige analyse, om te kijken welke landschappelijke aanvullingen nog mogelijk zijn. En er volgde later nog een onderzoek naar de kwaliteit van het beekwater.

Herinrichtingsplan.

De resultaten van het onderzoek, uitgezet in allerlei voor een leek onbegrijpelijke staafdiagrammen per gebiedje, leidden tot een herindelingsplan.

Naast de bestaande wei, hei, border, en vijvers en beekoevers wordt er gestreefd naar verschillende gebieden met specifieke plantengemeenschappen conform de ecologische groepen. Er komt een plan voor een leemkuil, een vochtig blauwgrasland, een schraalgrasland met een knuppelbrug erover, een ruïnmuur achter de border, een tredplantenstrook naast de hei, een grassentuin en een varenhoek, nieuwe paden, een extra bruggetje en een knuppelbrug over het veentje. Dit alles heeft tot doel nieuwe milieus mogelijk te maken. Ook werd er gedacht aan een dam door de grote vijver, zodat er een beekstromend deel en een deel met stilstaand water zou zijn. Dat zou heel verschillende beplantingen mogelijk maken.

De tien jaar erna.

Tussen 1994 en 2004 is er hard gewerkt aan al deze ideeën.

Het veentje werd vergroot. Er kwam een knuppelbrug overheen en er kwam een zandstrandje.

Er werd achter de border een muur gemetseld met ouderwetse mortel, geschikt voor muurplanten.

Er kwam een roggeakker, zo af en toe bemest met biologische paardenmest. Het gaat ons om de akkerplanten.

Voor de leemkuil werd leem ingevoerd, de kuil werd in de juiste vorm gegraven, maar wel op een tiende van de ware grootte.

De wanden en de bodem werden met 10 cm leem bekleed.

Een boswachter gaf ons de leemplanten uit een leemkuil die moest verdwijnen voor een stadsuitbreiding.

Daarna werd er grond uit het gebied voor een blauwgrasland gehaald en daarmee werd de hei vergroot. In de ontstane kuil werd vijverfolie aangebracht. En er kwam schoon zand van verderop weer voor terug. Het schraal-grasland lieten we glooiend aflopen naar de beek. Er kwam arm en rijk bos, en een varenhoek.

Overal werden de juiste planten voor gezocht, gekocht en geruild met andere heemtuinen.

Kortom, er is na 1994 veel werk verzet, onder leiding van Henk Menke en zijn opvolger Ria Engberts.

Was er dan na 10 jaar alweer een beleidsplan nodig?

Tien jaar later, 2004.

Heemtuinbeleidsplan voor de lange termijn.

Hoewel wij, vrijwilligers van de Heimanshof, al heel veel jaar met plezier werken, worden we wel ouder. Daarom besluiten we een 'Heemtuinbeleidsplan voor de lange termijn' op papier te zetten, voor onze latere opvolgers.

Onze doelstelling bestaat uit 4 elementen:

1. Biotoop: Zoveel mogelijk planten en kleine dieren van de Veluwe behouden en ruimte bieden door middel van geschikte biotopen.
2. Biologisch evenwicht: Een tuin in stand houden die een landschappelijk evenwicht laat zien, waarbij ook de leeftijd van de tuin zichtbaar is.
3. Een goede ruimtelijke ordening: Dit kleinschalige parkje op zo'n manier beheren dat er een boeiend en afwisselend zicht ontstaat op open plekken en bosgordels; een soort miniatuur landschap.
4. Educatie: Van oudsher is het doel van de tuin geweest om kennis over de natuur door te geven aan bezoekers van de camping "De Paasheuvel" en anderen.

Wat is er op langere termijn haalbaar?

Het in stand houden van de zeldzame planten is niet eenvoudig. Er zijn daarbij een aantal factoren die we niet in de hand hebben:

- Groei naar ouderdom zorgt ervoor dat de heemtuin naar een ander type tuin groeit, namelijk naar een bostuin.
- De zure regen zorgt voor verrijking van de grond. Wij kunnen deze verrijking (o.a. grassen) waar nodig proberen tegen te gaan.
- De luchtvervuiling. Wij kunnen planten die daarop reageren met extreme groei (braam, brandnetel, enz.) in de tuin sterk aan banden leggen. Maar voor de planten die hierdoor uitsterven kunnen we niets doen.
- Ook op de watervervuiling kunnen we nauwelijks invloed uitoefenen (wallenkanten met gif bespuiten), behalve actie voeren om de vervuiling bij de bron aan te pakken. Dat heeft in het verleden gelukkig al veel opgeleverd, o.a. via het Waterschap Veluwe.
- Klimaatveranderingen gaan heel geleidelijk, maar ze hebben het eerst invloed op de kwetsbare, zeldzame planten en dieren. Meer afwisselend landschap kunnen wij op deze 0,6 hectare niet bieden.
- Zon en schaduw. Door het kleine oppervlak van het gebied en de hoge bomen langs de randen zal het aantal zon-uren in de tuin voorlopig nog blijven afnemen. Dit is een proces dat al jaren aan de gang is. Meer zon binnenhalen betekent kaalslag in de bomenrand rondom de tuin. Er moet gezocht worden naar een evenwicht tussen de nodige bezonning voor zeldzame planten en een natuurlijk aandoend landschappelijk geheel.

Inventarisatie.

In mei 2004 wordt er een boomkronenmeting verricht, waaruit blijkt dat als de bomen nog groter worden, hun schaduw het grootste deel van de tuin zal beslaan. Er wordt in een zon- en schaduwgrafiek gekeken hoeveel zon er op de heide, de border en het hele middengebied valt. Dat is dus veel te weinig.

Er wordt een landschapsplan gemaakt voor de toekomst: de kuil en omgeving (volwassen bosgebied), het middenveld (open zonnige ruimte), de bosranden rondom het middenveld en de vijvers (mosrijk, bladrijk) en de boswal langs het voormalige kampeerterrein.

Kiezen voor een zonnige tuin.

Samen met bosbouwkundige Joop van Schie wordt er een lijst gemaakt met beheermaatregelen voor de praktijk.

Meer zon in het midden betekent in de randen er omheen struiken toelaten tot maximaal 2,5 meter hoogte. Meer zon in het midden betekent aan de zuid- en zuidwestzijde de grootste bomen kappen, zodat er grote stroken zonlicht in de buitenkant ontstaan.

Er zijn elzen, berken, grote beuken, inlandse en Amerikaanse eiken omgehakt tijdens een winterse vorstperiode.

(Dat waren pijnlijke besluiten!)

Er komt ook nieuwe aanplant, voor zo'n 1800 Euro, betaald door onze eigen Stichting Vrienden van de Heimanshof.

Weer tien jaar later, 2014.

Tien jaar later wordt in de Heimanshof nog steeds gewerkt met dit 'Handvat voor goed beheer' in de hand.

De landschappen zijn tot rust gekomen, Er is een evenwichtige 'museumtuin' ontstaan met veel planten en dieren, zon en schaduw, oud loofbos en jonger broekbos, stromend en stilstaand water, enzovoorts.

Er is veel geïnventariseerd: meer dan 300 planten, bomen en struiken.

Er zijn 24 soorten broedvogels geteld, minstens 12 vlindersoorten, 12 varensoorten, en in 3 jaar tijd 120 soorten paddenstoelen.

Maar er moet wel gewerkt worden om al dit moois in stand te houden. Dat blijven we elke maand trouw doen met onze kleine groep wiedere, maaiers en snoeiers.

De Heimanshof toont zich er dankbaar voor! En veel bezoekers ook, want deze tuin is niet alleen de een-na-oudste tuin in Nederland, maar ook een hooggewaardeerde tuin bij onze collega's veldbiologen!

Dit is een uitgave van Werkgroep VRIENDEN VAN DE HEIMANSHOF
"Een Veluwse natuurtuin" december 2020

Secretaris Annelies Hulsebosch
Esdoornhof 239 8266 GH Kampen tel. 06 38288218
e-mail: a.hulsebosch@home.nl

Penningmeester Peter van Noorden
Tamarixplantsoen 203 1702 JD Heerhugowaard tel. 06-22613249
E-mail: p.vannoorden@gmail.com

Adres van de tuin: 't Frusselt 30 te Vierhouten

De Heimanshof ontstond in 1935 en behoort tot de oudste heemtuinen van ons land.

De Heimanshof is opgenomen in de 'Oase Heemtuin Gids', een uitgave van de Stichting Oase.

De Heimanshof maakt deel uit van "Paasheuvelgroep Vierhouten".

Banknummer van de werkgroep: NL76 RABO 0163 8274 19
t.n.v. Stichting Vrienden van de Heimanshof

Onze website: www.heimanshof.nl

foto's: Yvonne Joosten, Hanna van Noorden, Anneke Manintveld

Voorwoord

Yvonne Joosten-Seijerling Voorzitter

Net als voor heel Nederland, de hele wereld, is 2020 een turbulent jaar geweest voor de Heimanshof.

In februari konden we als werkgroep nog bij elkaar komen om het nieuwe jaar te starten zoals gebruikelijk met blad harken, maar daarna ging Nederland in 'intelligente lockdown', en ging de tuin op slot.

Pas in juni konden we weer als groep aan het werk, met de nodige maatregelen, en uitwijk naar andere ruimtes dan de Hofhut. Het bleef lastig om voldoende afstand van elkaar te houden: de paden in de tuin zijn nogal smal.

Helaas werd op 13 oktober weer een lockdown afgekondigd, zodat het werken als groep onmogelijk werd, ook al omdat veel van de leden van de werkgroep gezien hun leeftijd een groter risico lopen.

Waardering voor de mensen die in de tussentijd ervoor hebben gezorgd dat de écht noodzakelijke werkzaamheden tóch zijn uitgevoerd!

Veel belangstellenden hebben de weg naar de Heimanshof kunnen vinden.

Omdat velen dit jaar in eigen land vakantie hielden, had de tuin behoorlijk wat meer bezoekers dan in andere jaren. Elk nadeel heeft z'n voordeel...

Ook de tweede opvolgende hete en droge zomer heeft invloed gehad op de conditie van de Heimanshof. De leemkuil bijvoorbeeld, heeft langere tijd zelfs helemaal droog gestaan. Bij de eerstvolgende inventarisatie van de plantensoorten zullen we merken, dat sommige helaas verdwenen zijn.

Gelukkig hebben we ook gezien dat een aantal bedreigde planten het goed doen, dan wel zelfs teruggekomen zijn! Er waren dit jaar minstens twintig orchideeën, de wolfsklauw doet het goed op de heide, en het vogelpootje is terug.

Het was een goed paddenstoelen jaar. Er groeiden prachtige exemplaren in de tuin, waaronder vliegenzwam, rode koolzwam, eikhaas en gekraagde aardster, heel bijzonder!

tonderzwammen

Vliegenzwam

Eikhaas

Wij hopen dat volgend jaar de beperkingen zullen zijn opgeheven, en dat de werkgroep, Martina, Henri, April, Ab, Cor, Annelies, Els, Ruud, Peter, Hanna, Eline, Ineke, Hans, Grace en Yvonne, weer volop aan het werk kan gaan.

We zien er naar uit om u te verwelkomen. We zijn aanwezig op de volgende zaterdagen: 20 februari, 20 maart, 17 april, 15 mei, 19 juni, 17 juli, 14 augustus, 18 september, 16 oktober en 13 november.

De werkgroep van de Heimanshof wenst u van harte een veilig en gezond 2021 toe

Verslag van de penningmeester over 2020

Peter van Noorden penningmeester

Corona heeft ook ons, net als zoveel andere bedrijven, instellingen en maatschappelijke groepen dit jaar in de praktijk van het werk behoorlijk dwars gezeten. Na de eerste werkzaterdag van het jaar in februari was het tot in juni afgelopen en na de werkdag in september was 2020 voorbij. Op aangepaste wijze werd de tuin op orde gehouden.

Financieel gezien had het virus een omgekeerd effect. Terwijl bedrijven het water aan de lippen kwam te staan en financiële steun nodig hadden, gold voor ons: minder werkzaterdagen, dus minder aanschaffingen/aankopen en onkosten, waardoor er aan het eind van het boekjaar meer geld op de bank staat. Wel veroorzaakte het virus meer huishoudelijke onkosten, omdat we in verband met het inperken van mogelijke besmetting gebruik maakten van papieren bekertjes en bordjes en de nodige spullen kochten als handgel, papieren doekjes, enz.

Ons boekjaar loopt steeds van 1 december tot 1 december.

Op 1 december 2019 was er in totaal € 7.172,47 in de kas en op de bank.

De ontvangen rente over 2019 bedroeg € 0,53

In 2020 werd aan donaties, giften en bijdragen van tuinwachten in totaal € 1.433,92 ontvangen. De opbouw van het totale bedrag was als volgt: van gebruikers van onze Hofhut, die

tevens als tuinwacht ‘dienst deden’, ontvingen we in totaal € 585,00.

Van onze vaste donateurs kregen we dit jaar € 645,00 en via het giftenbakje aan het hek kwam € 203,92 binnen.

De vaste inkomsten uit donaties liep met ruim € 100,00 terug, terwijl Corona ervoor zorgde, dat dit jaar meer mensen de heemtuin bezochten, waardoor het totaal aan incidentele giften in het bakje aan het hek € 79,07 meer opbracht. De verschuiving van vaste inkomsten naar losse giften is voor ons geen goede ontwikkeling. Hopelijk zet dat niet door.

De verkoop van kaarten, boekjes e.d. bracht € 41,90 op. En de verkoop van twee afgedankte motormaaiers via Marktplaats bracht € 50,00 op. Bij elkaar is dat € 91,90.

Nieuwe Ansichtkaarten met daarop fotowerk van Hanna en Yvonne werden aangemaakt.

Het totaal aan vooruit ontvangen bedragen bedroeg € 60,00.

De kosten aan de Hofhut en de tuin bedroegen dit jaar € 331,44. Het meeste geld ging dit jaar op aan hout, lijm, palen, verf, schroeven, nieuwe band voor een kruiwagen, bloemenzaad, winterrogge en kosten voor nieuwe bordjes op de poort.

Het totaal aan bijkomende kosten was € 483,81 te verdelen over: Voor de aanmaak en verzending van “Nieuwtjes van en uit de Heimanshof” € 177,81

Aan boodschappen en huishoudelijke artikelen werd in totaal € 61,08 uitgegeven.

De aanmaak van kaarten kostte € 53,98

Het totaal aan maandelijkse bankkosten bedroeg dit jaar € 119,39

Een sleutel kostte € 4,95, het lidmaatschap van Oase € 50,00, het

uittreksel van de Kamer van Koophandel kostte € 7,50 en 10 postzegels kwamen op € 9,10

Op 1 december 2020 hebben we in totaal € 7.943,57. Dat is € 0,10 in de kas, op de Rabo-betaalrekening een bedrag van € 2.673,36 en op de Rabo-bedrijfsspaarrekening € 5.270,11.

	Samenvatting 2020	Samenvatting 2019
<u>inkomsten</u>		
Kas/bank per 1-12 (start)	€ 7.172,47	€ 7.355,82
Rente	€ 0,53	€ 0,53
Giften	€ 1.433,92	€ 1.442,38
Verkoop	€ 91,90	€ 43,50
Vooruit ontvangen	€ 60,00	€ 50,47
 <u>uitgaven</u>		
nieuwe machines		€ 990,00
kosten tuin/schuur	€ 331,44	€ 357,64
administratieve kosten	€ 483,81	€ 372,59
kas/bank 1-12-2020 (einde)	€ 7.943,57	€ 7.172,47
	-----	-----
	€ 8.758,82	€ 8.892,70
	€ 8.758,82	€ 8.892,70

Voor het weghalen van de ‘afgekeurde’ beuk moet eerst door de Paasheuvel een dure omgevingsvergunning aangevraagd worden, waarna een gespecialiseerd bedrijf de boom zal weghalen. Door Corona is dit hele proces stil komen te vallen, mede omdat de Paasheuvel door het wegvallen van inkomsten dit jaar financieel in zwaar weer terecht kwam. Hopelijk komt in 2021 alles weer op gang.

Ook het idee om op het stukje weiland, gelegen tussen Restaurant De Boerenschuur en de heemtuin een kinderboerderij in te richten met van daaruit een nieuwe ingang naar de heemtuin kwam om dezelfde reden niet verder. Mocht het doorgaan, dan zal voor het creëren van een nieuwe in-/uitgang ook een bruggetje tussen het weiland en de heemtuin gemaakt moeten worden. En dat zal niet goedkoop zijn. Of we daarvoor ook

voldoende geld op de bank hebben moet nog berekend worden. Dure plannen genoeg dus. Daarom vraag ik u namens alle leden van de werkgroep om uw jaarlijkse bijdrage ook voor 2021 aan ons over te maken **op rekening:**

NL 76 RABO 01638 27 419

ten name van:

Stichting Vrienden van de Heimanshof te Heerhugowaard.

Wilt u uw volledige adres vermelden, ALLEEN DAN kunnen we u de volgende nieuwsbrief sturen.

Bij voorbaat hartelijke dank voor uw financiële ondersteuning!

Secretariaatsverslag

Annelies Hulsebosch, secretaris

Met dit jaarverslag wil het bestuur van stichting 'Vrienden van de Heimanshof' u graag informeren over de Heemtuin in het afgelopen jaar. U kunt lezen hoe de werkgroep en het bestuur is samengesteld, welke contacten we onderhouden en wat we elke maand in de tuin hebben kunnen doen.

Werkgroep en Bestuur

De werkgroep bestaat uit 15 personen: Hans van Balen, Martina Boom, April Bowen, Henri Bückmann, Ab Floris, Cor van Galen, Annelies Hulsebosch, Yvonne Joosten, Els en Ruud Kaper, Hanna en Peter van Noorden, Eline Oderkerk, Ineke van Schaick en Gracie Smith. De meeste leden zijn al veel jaren actief en het is mooi om te zien dat zij, ook op gevorderde leeftijd en ieder op eigen wijze, graag komen snoeien, maaien, grazen, plukken, harken en zagen. Dit jaar is 1 vmbo-stagiair actief geweest. De groep zorgt van februari tot en met november voor het nodige onderhoud van de heemtuin. De sfeer is goed en de leden leren veel van elkaar.

**Om het dorpshuis linksom 't Frusselt op
Dan 1e weg links Volg de borden**

Extra bord aan de Elspeterbosweg

Els Kaper en Henri Bückmann hebben het bestuurswerk van de stichting 'Vrienden van de Heimanshof' in maart 2020 overgedragen aan Yvonne Joosten (voorzitter) en Annelies Hulsebosch (secretaris). Peter van Noorden is de ervaren penningmeester. Met name Els blijft het bestuur ondersteunen met haar kennis en jarenlange ervaring. De originele Planten-Inventarisatie-Map van alle Veluweplanten die hier mogen groeien, met alle aantekeningen vanaf 2001, is door Els aan Yvonne en Annelies overgedragen.

Zij houden nu, met hulp van Els en Martina, toezicht op het plaatsen van de juiste naambordjes in de tuin.

Contacten en Publiciteit

Er is een jaarlijks overleg met de directeur van De Paasheuvelgroep in Vierhouten, meestal samen met de directeur van de VDB groep (eigenaar van een groot deel van het omringende terrein). Regelmatig overleggen we met Aleida Krooneman, de bedrijfsleider van terrein De Paasheuvel in Vierhouten. Aleida is de opvolgster van Peter van Heiningen. De heemtuin is bekend bij de vrijwilligerscentrale en de plaatselijke VVV's en er is contact met de groengroep van het dorp Vierhouten. De heemtuin staat vermeld op het informatie-bord bij de parkeerplaats van het dorp (bij het Ei) en de heemtuin staat uitgebreid beschreven in de nieuwe uitgave van "Uit de Kunst", een informatie-brochure van VVV Nunspeet. In februari heeft Radio-TV Nunspeet een life-reportage gemaakt.

Zicht op de kleine vijver

Onze Hofhut was vanwege de beperkte ruimte niet geschikt om met de werkgroep de Corona-regels na te kunnen leven en daarom hebben we gebruik mogen maken van de groepsaccommodaties van de Paasheuvel. Die gebouwen zijn dit jaar nauwelijks in gebruik geweest, dat is een enorme strop voor de Paasheuvelgroep!

Gelukkig was onze Hofhut in de zomer wel een fijn onderkomen voor de tuinwachten.

De tuin van maand tot maand ...

In *februari* waren we, zoals elk jaar, met de eerste werkdag in de tuin. Ondanks het onstuimige weer, met harde wind en regenbuien, was de opkomst heel goed. Er is veel blad weggehaald, afgebroken takken zijn opgeruimd, overhangende takken zijn gesnoeid en oude varens zijn weggehaald. Heerlijk om zo met elkaar het tuinseizoen weer te beginnen!

In *maart en april* was de tuin in verband met de Corona-maatregelen gesloten voor bezoekers en ook onze werkwijze werd aangepast. Peter en Hanna zijn de vaste tuinwerkers en zij werden regelmatig geholpen door Hans en Ab. Hans heeft voor zijn IVN-opleiding de Heimanshof gekozen als studieobject. Hij inventariseert o.a. welke flora en fauna aanwezig is en helpt ons met het onderhoud.

Het is goed dat het werk is doorgegaan: de tuin ziet er goed en verzorgd uit. Ook andere leden van de werkgroep kwamen individueel. Met de werkljst in de Hofhut konden ze toch aan de slag. Er zijn klussen bij die nooit eindigen en waar dus voor geldt: alles wat gedaan wordt is meegenomen, zoals zaailingen van de esdoorn en eik weghalen en het teveel aan klimop, lelietjes-der-dalen, zandzegge en mannagrass verwijderen.

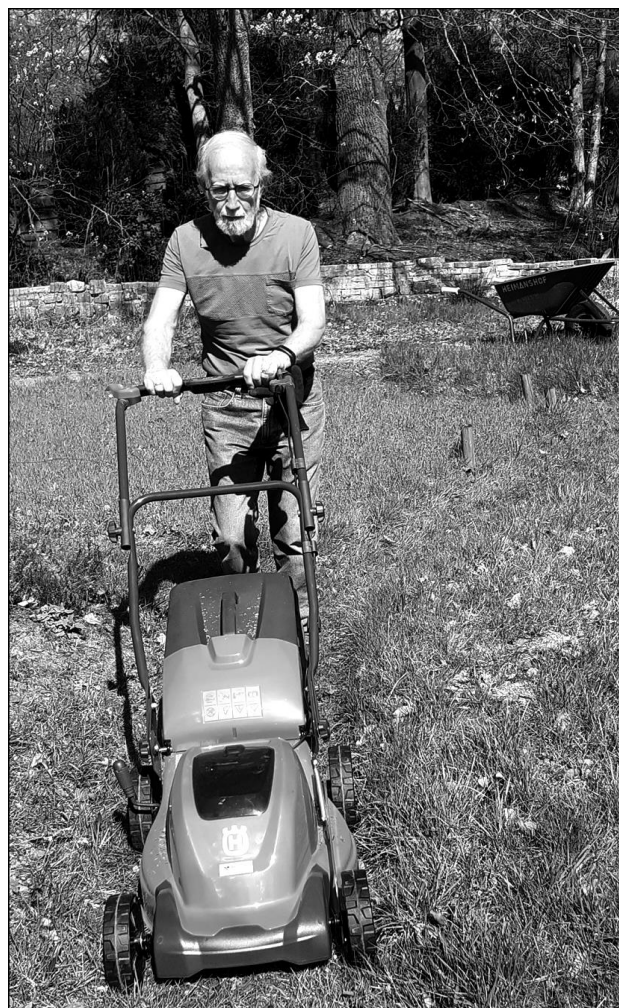
In *mei* stond er zoveel in bloei! Veel grote salomonszegels en de orchissen breidden zich uit.

De meeste naambordjes werden nu geplaatst. In de singel zijn twee zaailingen van de rode meidoorn geplant. We kunnen een paardenkastanje en een tamme kastanje achter in de boswal neerzetten.

In *juni* was het eindelijk weer mogelijk om als groep in de heemtuin aan de slag te gaan en we waren er allemaal! Wat was het fijn om elkaar te zien en het weer was ook prima. De wal met de nieuwe burens werd zoveel mogelijk opgeruimd en waar nodig hersteld, banken zijn schoongemaakt, naambordjes zijn gecontroleerd en bijgeplaatst, een nieuw informatiebordje werd op de poort geplaatst, het gras dat door het knuppelbruggetje groeide is weggetrokken, witbol is uit het weiland gehaald, in de 2^e border is gras weggehaald, op de hei is gegraasd en de dikke moslaag is weggesneden, door de hele tuin heen is opslag

weggehaald, in de beek is mannagrass en kroos verwijderd, overhangende takken boven de paden zijn ingekort, het veentje heeft een 2^e greppel gekregen en er is gemaaid in de boswal, langs de paden en op een deel van de heideheuvel.

Peter heeft al eerder de buitenkant van de schuur geschuurd en voorzien van een nieuwe verflaag. De daarop komende weken heeft hij vooral de paden regelmatig bijgehouden en deden Hanna en hij nog wat klusjes.

Peter maait de paden

De werkdag in *juli* was een mooie zomerse, zonnige en actieve dag op de heemtuin! We waren er bijna allemaal

en de tuin is er van opgeknapt; er is meer licht en lucht.

Familie Mol heeft voor een bijzondere verrassing gezorgd; er waren heel veel molshopen te zien voor de Hofhut en tussen de bomen. Na het wegharken werd er direct weer nieuwe grond naar boven gewerkt, je zag de hoop bewegen, zo komisch!

Tussen het muurtje en de kleine vijver zijn grassen weggehaald, de wal achter de vijvers is verder hersteld, paden zijn gemaaid, op de hei is gegraasd en is het havikskruid deels teruggedrongen, het schraalgrasland is deels gemaaid, achter de grote vijver zijn de pijpestrootjes ingedamd en is er riet weggehaald, van de B-stroom zijn zijkanten schoongemaakt en is mannagrass verwijderd, de kreek is schoongemaakt en er is groot hoefblad (van de buren) geplant, de Hofhut is schoongemaakt, het pad langs de borders is verbreed, het pad opzij van de vijver is geschoond, een piepklein stukje goudveil is vrijgezet, de bamboe is geknipt, de knuppelbrug is hersteld, een extra raster is geplaatst, achter de leemkuil is flink gesnoeid en takken over de paden zijn weggehaald. Er stond verrassend veel wilde marjolein in bloei, diverse naaldbomen in het pinetum stonden er slecht bij, alleen de taxus was mooi. Het valt nog mee met de waterstand. De lekkage van de stuw is niet te verhelpen.

Er werd nog gewerkt aan een verbeterd bord aan de Elspeterbosweg, tegenover de boerenschuur, voor een duidelijke route naar de heemtuin,

want bezoekers liepen soms rond in de tuin van onze buren!

In *augustus* was het een bijzonder warme werkdag op de Heemtuin. Peter, Ab en Hanna hebben in de voorgaande weken al verschillende klussen kunnen doen; vooral riet weghalen vanuit de drooggevallen beek, in de leemkuil mannagrass verwijderen, op de hei grazen en havikskruid terugdringen. Hanna maakte een rare valpartij waarna ze toch weer heel soepel in de benen kwam, pas later merkte ze dat ze haar bril was verloren, dan is het best lastig om te bedenken waar dat precies was! Op de roggeakker is rogge geoogst en in mooie schoofjes gezet. Uit de droge kreek is bladafval gehaald, tussen de brem op de hei is gras weggehaald, een gedeelte van het weiland is gemaaid, het gras is in oppertjes neergezet.

Oppertjes in de zon

Uit de beek is mannagrass gehaald, op de hei is gegraasd en havikskruid teruggedrongen, van de leemkuil zijn de zijkanten rondom ‘schoongemaakt’, er is een bord

geplaatst bij de boerenschuur, een routepaaltje is verzet, in de boswal is blad van de paden gehaald, in een hoek van het weiland is salomonszegel teruggezet, de eikvaren achter de grote vijver is vrij gezet, er is blad uit de kopsloot gehaald en de wal achter de grote vijver is weer opgebouwd.

In **september** waren we met acht mensen lekker in de zon op de tuin aan het werk. Een tijdelijke medewerker is gestopt omdat hij het niet kon combineren met zijn werk. Eline bracht vier knappe tuinstoelen mee en Ab regelde twee houten stoelen voor in de Hofhut. Vertegenwoordigers van Gemeentebelangen Nunspeet wilden graag een keer komen kijken, ze zijn welkom! Ook deze dag hadden we verschillende bezoekers in de tuin en bracht de verkoop van kaarten nog € 10,50 op. Met de werkgroep samen uit eten gaan, zoals we elk jaar in het najaar doen, is dit jaar niet gelukt.

In **oktober** werden nieuwe maatregelen afgekondigd inzake de aanpak van het corona-virus. We waren weer terug bij af! De werkwijze die we in het voorjaar hanteerden ging nu weer in. Groepsleden die individueel wilden komen werken in de tuin gaven dat vooraf aan en gedane werkzaamheden werden op de werklijst afgetekend. De winterrogge werd gezaaid, de rest van de jonge brem verplaatst, de paden zijn gemaaid, op de andere paden is blad weggeveegd, een deel

van de naambordjes is weggehaald en de graanoppertjes zijn opgeruimd. Ook de laatste werkdag in **november** hebben we als groep moeten overslaan, heel jammer dat we dit 'heemtuin-jaar' niet met elkaar hebben kunnen afsluiten! De winterrogge was al aan het ontkiemen, over de akker lag een waas van roze/rode steeltjes. De Hofhut werd winterklaar gemaakt, er werd blad geharkt en de laatste naambordjes zijn opgeruimd.

Het is fijn dat de groepsleden, ondanks de beperkingen en het wegvallen van veel gezamenlijke werkdagen, betrokken enthousiast zijn gebleven. We hopen van harte dat we in het nieuwe jaar weer als groep op onze mooie heemtuin kunnen werken en genieten. En we nodigen u uit om te tuin te komen bezoeken, het is de moeite waard!

De tuin is de moeite waard

Uit het logboek 2020

Al vele jaren worden naast het maandelijkse verslag van de werkzaamheden in het logboek notities gemaakt van waarnemingen en gebeurtenissen in de tuin. De bijdragen zijn van verschillende personen.

Februari. Eerste weekend gewoon lekker blad geharkt en het was weer fijn om elkaar te ontmoeten.

Maart. Corona – thuis blijven en zeker niet in groepen bij elkaar. Vanaf die tijd werken Peter en Hanna wekelijks een paar uur in de tuin. Later kwam Hans erbij. Hij heeft eerst een lijstje met werkzaamheden gekregen en hij wil ook op de lijst van medewerkers. Els, Ruud, Annelies en Yvonne zijn gelukkig ook al geweest. Er was zelfs een kort overleg in verband met de vraag van het restaurant aan de overkant, de nieuwe buurman en de heer Plum over het realiseren van een kinderboerderij. Om van daaruit ook een rondwandeling door de heemtuin mogelijk te maken zou een extra toegang naar de tuin gemaakt moeten worden.

Els heeft Eline en Martina gesproken en met iedereen verder gaat het goed. Binnen zitten, boodschappen doen en verlangen naar Vierhouten.

Begin **april**: Kleine zwarte slang gezien en de eerste kikkers horen kwaken.

Peter heeft de hele schuur opgeschuurd en in de lak gezet.

Mei:

Ook de 4 mei herdenking bij de Paasheuvel ging dit jaar niet door. Toch bezoekers en toch giften in de pot – verrassend.

Orchissen geteld op 4 mei: 15 in de border en in ieder geval 5 in het weiland.

Dotter

De tuin wordt weer steeds mooier, steeds meer bomen en planten komen in bloei, zoals meidoorn, dotter, wateraardbei, lelietjes der dalen, paardenbloem, gevlekt havikskruid, waterviolier, zevenster, dalkruid, brem, sleedoorn, gaspeldoorn, steenbreek, grootbloemige muur, ereprijs, boterbloem, wolfsmelk, rode klaver, enz.

Na een stormachtige wind ligt in de hele tuin een tapijt van beukenkatjes. Het schoonmaken van de paden kan opnieuw beginnen

17 mei: 10 of 12 bezoekers in de tuin - gesprekje gehad en ze kwamen bijna allemaal uit de buurt. Een mevrouw kwam speciaal om de zevenster te zien.

Wat zijn er veel grote salomonszegels in de hoek van het weiland.

Grote salomonszegel

Fijn dat de orchissen zich uitbreiden, maar vreselijk dat de zandzegge met z'n donkergroene sprieten en wortelstok zich nog sneller uitbreidt.

De nachtorchis op het pad achter de grote vijver is er voor het tweede jaar. Daar moet iedereen de plek van weten,

net als van de wolfsklauw, om te voorkomen dat hij bij pad-onderhoud weg geschoffeld wordt.

Nu Peter en Hanna de vaste tuinwerkers zijn en wij maar te hooi en te gras langs komen, komt het leeuwendeel van het werk op hen neer, met wat steun van buurman Hans en Ab. Het is goed te zien dat er hard gewerkt wordt. Het ziet er goed en verzorgd uit, niet rommelig en wel gemaaid.

De beek begint in te drogen. We hebben al 9 weken geen regen gehad en bijna de hele tijd mooi weer.

Yvonne heeft mooie foto's van de heemtuin gestuurd. We gaan nieuwe ansichtkaarten aanmaken.

In de kolk achter het stuwte hebben we vandaag een ringslang gezien met een lengte van wel 70 cm. (mogelijk langer). Deze op de foto gezet. Toen de slang ontdekte dat wij er waren, verdween hij in de modder.

Ringslang achter de stuw

Eindelijk tijd vrijgemaakt om in de tuin te werken. Ik heb me, net als

vorige jaren, gestort op de witbol. Net op tijd. Het uitzaaien was nog niet begonnen. Als een stukje wollige deken liggen ze op de wal.

Juli. En dan de ontvangst in een echte Corona-kroeg (Eekhuus). Handen ontsmetten, gesprekken over een afstand heen. En het was toch gezellig om elkaar weer te spreken. En het is ook interessant om te zien hoe ieder verschillend met de 1,5 meter en met de voorzichtigheid omgaat: van Eline die op de hei blijft en niet binnenkomt, April met een mondkapje en Alfons, die gemoedelijk naast me komt staan omdat hij zijn verhaal niet hardop wil vertellen. Maar het geeft wel veel extra werk: voorbereidingen van het bestuur en gedraaf van Hanna en Peter om het Eekhuus in te richten en samen met Annelies weer schoon achter te laten. Maar zolang dat allemaal lukt, is het zeker een goed idee om het volgende maand zo nog een keer te proberen.

De drooggevallen leemkuil

Martina had waterboterbloem mee genomen. Deze werden in de leemkuil geplant. (In de tweede langdurige droge periode, die opnieuw weken duurde, kwam de leemkuil weer lange tijd droog te staan, waardoor de nieuwe aanplant waarschijnlijk niet terugkomt).

Verrassend, zouden de mensen door de Corona en de aandacht voor het milieu meer en bewuster de natuur opzoeken?

Opmerkingen van Tuinwacht Ellie:

- Ik keek verbouwereerd naar het gehalveerde hek. Ik vond het hoge hek mooier en niet onvriendelijk, maar wel om respect en behoedzaamheid vragen. Peter legde uit, dat het halveren op verzoek van de Paasheuvel was gedaan om de poort uitnodigender te maken.
- Mollen hebben de Paasheuvel ontdekt en herscheppen de Paasheuvel tot Duizend Molsheuvels, inclusief de heemtuin.
- Tuinbezoekers. Ik schat dat er toename van bezoek is geweest van 3 tot 4x zoveel als voorheen.
- En wat betreft de uilen: eind juli hoorde ik om 23 uur een minnaar zijn vlam melden, dat hij haar kwam ontvoeren! Pioe pioe pioe. Maar dat kwam van boven uit de bomen, constateerde ik, toen ik dat wilde gaan

beleven. Moest dus een uil zijn. Deze Pioe-roeper verplaatste zich enige malen en vertrok uiteindelijk weer.

Bosuilen

- De dag dat ik gearriveerd was, stond ik echt versteld. Er zijn natuurlijk altijd bezoekers die braaf een rondje lopen en dan niet al te veel hebben gezien of opgemerkt. Maar er is vaker sprake van echte interesse. Die dag gebeurde er iets merkwaardigs met een bezoeker. Ze kwam eigenlijk voor een “krachtplek”. Na een geanimeerd gesprek van zeker een uur, ging ze toch de krachtplek verifiëren en liet even een pompje bij mij achter. Intussen liepen bezoekers af en aan en ik zat rustig in mijn boek te lezen. Bijna iedereen die het hek weer uitwandelde gaf me een enthousiast verslag. Maar de krachtplek-bezoeker, haar naam was Sylvia, kwam niet langs. Ik begon mij een beetje ongerust te maken en vroeg aan afscheidnemers of ze nog iemand

anders in de tuin hadden gezien. Het antwoord was “nee” of “ja toch ...” Toen niemand meer de tuin uitkwam en het pompje van Sylvia nog altijd naast me stond ben ik maar eens in de tuin gaan kijken. Geen Sylvia en het pompje was er nog steeds. Ik ben opnieuw door de tuin gelopen en heb geroepen. Ik heb ook gekeken of er iets op te merken viel bij de vijver. Glibber, glibber, kopje onder? Uiteindelijk toch maar melding gedaan bij de politie Regio Oost. Het is genoteerd, maar mijn bericht sloot niet aan op een vermissingsbericht. Einde verhaal. Het luchtbed pompje staat onder de kleine tafel. Als Sylvia het komt ophalen, doe haar mijn groeten.

- Ik heb drie keer een wesp in de Hofhut gevangen met jampot en ansichtkaart om buiten weer los te laten.. Nog nooit zo weinig wespen gezien.

- Ik sluit mijn verblijf hier af zonder ritsen knutjesbulten over mijn hele lijf. Hoe moet dat met zwaluwen en andere insect-etende vogels? Er zijn nauwelijks meer veld- leeuweriken op de hei.

- En vannacht was het goed raak: wat een kabaal! In het pikkedonker zagen we de wilde zwijnen als donkere schaduwen voorbij sjokken, al knorrend. Het grasveld tegenover de heemtuin was flink omgeploegd zagen we 's morgens. Maar goed dat er een stevige afrastering om de heemtuin zit, want anders

Plattegrond Vierhouten met aanduiding Heimanshof en andere attracties

Routeaanduiding in de heemtuin bij het begin van de wandeling

Hoe mooi is de Heimanshof!